

Szilágyi János

Versenyképes gazdaság – versenyképes szakképzés

Az MKIK törekvései a szakmunkásképzés megújításában

„Tanulni annyit, mint élni a lehetőséggel”
Paulo Coelho

Az elmúlt húsz év tapasztalatait elemezve megállapítható, hogy mindenképpen szükség van a magyar szakmunkásképzés újjáépítésére. A kormány programja értelmében, a német duális szakképzés jó gyakorlatára építve, célszerű azokat az átalakításokat, adaptációkat elvégezni, amelynek értelmében a magyar szakmunkásképzés súlypontját egyre inkább a gyakorlati képzésre, ezen belül pedig az üzemi-vállalati tanulóképzésre kell helyezni. Itt nem arról van szó, hogy Magyarországon a német duális szakképzést kell bevezetni, hanem egy olyan know-how-ról, amelynek a magyar viszonyokra történő adaptációját célszerű megvalósítani. Felfogásom szerint a magyar duális szakképzés kialakítása azt jelenti, hogy hozzuk létre Magyarországon a munkatevékenységbe ágyazott szakmunkásképzés pedagógiai modelljét.

Nem véletlen, hogy a 2010. november 11-én a kormány és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara által aláírt szakképzési keretmegállapodás, majd ezt követően a Nemzetgazdasági Minisztérium és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara között létrejött megállapodás értelmében az eddigi 26 szakmán túl újabb 99 szakma került a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara gondozásába.

A szakmák jelentős számú növekedésén túlmenően új feladatkörök is átadásra kerültek. Mind a 125 szakma lényegében a Nemzetgazdasági Minisztérium hatáskörébe tartozik, és ez arra mutat, hogy a feladatok ellátását célszerű minél közelebb vinni a gazdasághoz. Természetesen az állami irányítás továbbra is a minisztérium döntéshozóinak kezében marad, de a konkrét megvalósítás és kivitelezés, a gazdaság és a szakképzés szereplőivel történő együttműködés a fenti feladatok értelmében a kamara felelősségi körébe tartozik. Érdemes hangsúlyozni az új feladatköröket, amelyek közül külön ki kell emelni azt, hogy a teljes tartalomszabályozás az említett 125 szakma tekintetében a kamara hatáskörébe került.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara és a 23 területi kamara szintjén az átadott feladatok vonatkozásában megkezdődött a megvalósítás. A megvalósításhoz fejlesztési koncepció készült, amely 4 kiemelt stratégiai irányt határozott meg:

1. A gyakorlati óraszámok növelése, a gazdálkodóknál folyó gyakorlati képzés szerepének jelentős növelése, a magyar szakképzés gyakorlatorientáltságának fokozása.
2. A szakmai záróvizsgáztatásban a szakma elsajátításához tartozó kulcskompetenciák értékelésének és mérésének előtérbe helyezése, a szakmai záróvizsga idejének csökkentése.

3. Az OKJ rendszer egyszerűsítése, ésszerűsítése olyan formában, hogy a felhasználói szféra számára átlátható, használatra alkalmas legyen. A szakmai tartalmak modernizálása, új technikák, eljárások beépítése a követelményrendszerbe.
4. A gazdálkodó szervezetek érdekeltiségének és képzési hajlandóságának növelése a tanulók gyakorlati képzésében. A szakképzés vonzerejének növelése, a munka világába történő átmenet erősítése. A szakmunkásképzésben részt vevő tanulók számának érezhető növelése.

A fenti 4 fő aktivitási terület és a fejlesztési koncepció figyelembevételével döntés született arról, hogy első lépésben 46 szakma szakmai és vizsgakövetelményének, illetve központi programjának átalakítására kerül sor, abból a célból, hogy 2011 szeptemberétől az új tanügyi dokumentumok szerint legyen lehetőség a szakmák elsajátítására. A 46 szakmából 28 olyan 3-as szint kódú szakma van, amelyben a jelenlegi jogszabályi keretek lehetőséget teremtenek a 8 osztályra épülő előrehozott szakmunkásképzés beindítására. A 46 szakma tekintetében elkészültek a tanügyi dokumentumok. A változások természetesen érinteni fogják az Országos Képzési Jegyzéket is, ennek megfelelően a vonatkozó miniszteri rendeletek és közlemények várhatóan augusztus elején megjelennek. A fejlesztő munka igen intenzív időszakot zárt le, hiszen a 46 szakmában 180 vállalati és iskolai tananyagfejlesztő szakember működött közre, 40 szakmai szervezet és 23 területi kamara támogatásával. Az első változatban elkészült anyagokat 4000 gazdálkodó és 660 szakképző iskola részére küldtük ki véleményezésre, továbbá a kamara honlapján interaktív fórumot is működtettünk, hogy minél szélesebb szakmai kör véleményére támaszkodjunk. A fejlesztő munka eredményeit a következőkben lehet összefoglalni:

- Gyakorlati óraszámok 50 százalékos növelése az előrehozott szakmunkásképzésben, gazdasági igények szerinti tartalom.
- Szakmai záróvizsga idejének csökkentése általános szabályként két napra: 960 perc/fő; maximum 4 vizsgafeladat/modul.
- Modulok számának korlátozása: maximum 6 modul.
- Szakmai tartalomfejlesztés: új technikák, technológiák beépítése, régi elavult eljárások törlése.
- OKJ-ban szereplő szakképesítések számának racionalizálása, lehetséges szakképesítések összevonása, törlése.
- Modulok tartalmában való duplikációk, átfedések megszüntetése.
- Kompetenciák számának csökkentése, szakmai kulcs- és cselekvési kompetenciák hangsúlyozása.
- Új központiprogram-struktúra: helyi tantervi részletességgel való kidolgozása.
- Gyakorlati képzés helyszínének meghatározása: vállalati-üzemi gyakorlati képzés kamarai garanciavállalással.

Felvetődik ilyenkor a kérdés, hogy milyen eredmények várhatók a szakmunkásképzés átalakításával. Kiindulási alapként célszerű megvizsgálni, hogy a jelenlegi szakiskolai rendszer milyen teljesítményt tudott véghezvinni, amelyet az alábbi ábra igen szemléletesen mutat:

Belátható, hogy óriási azon rétegek képviselőinek száma, akik lemorzsolódnak és kiesnek az első szakmához jutás lehetőségéből, és bizony minimális az esélyük arra, hogy megkapaszkodjanak a munkaerőpiacon, és hosszú távon adó- és járulékfizető állampolgárokká váljanak. Feltételezésünk szerint, ha idejekorán, a 8. osztályt követően megkezdődik a szakma tanulása és jelentősen megnő a munkatevékenységbe ágyazott szakma elsajátításának lehetősége üzemi-vállalati körülmények között, akkor ezt nem kudarcélmények sorozataként élik meg a fiatalok, hanem sikerélményhez jutnak a kétkezi munka során. A képzés koncentrálódik, olyan ismeretek kerülnek a középpontba, amelyeknek használati értékét közvetlenül érzékelik a tanulók, és ezeknek a kulcsképessegeknek, munkaműveleteknek, cselekvési kompetenciáknak a begyakorlására jóval több idő áll majd rendelkezésre üzemi, versenyszerű körülmények közepette, amelyek a tanulók felelősségérzetét és motivációját jelentősen növelik majd. Mindezek hatására érezhetően csökkenhet a lemorzsolódók jelenleg magas aránya, és növekedhet azok száma, akik az idejekorán megszerzett szakmunkás végzettséggel jóval nagyobb eséllyel léphetnek ki a munkaerőpiacra.